

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 21 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Ida Ekeröth Clausson* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 10 november, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Marcus Andersson* (S).

§ 3 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 13 november kl. 14.00*.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2025/26:11 för torsdagen den 6 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från skatteutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:85

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:85 Användningen av statsministerbostaden
av *Linus Sköld* (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 8 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är att beredning av svaret på interpellationen pågår.

Stockholm den 6 november 2025
Finansdepartementet
Niklas Wykman (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2025/26:86

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:86 Valbarhet i val till kommun och region
av Joakim Sandell (S)

Interpellationen kommer dessvärre inte att hinna besvaras av Justitieministern Gunnar Strömmer inom den utsatta tidsfristen. Skälet till dröjsmålet är att det inte fanns tillräckligt med tid kvar i kammaren vid det tillfälle då statsrådet skulle avge sitt svar.

Interpellationen är planerad att besvaras den 17 november 2025.

Stockholm den 7 november 2025
Justitiedepartementet
Gunnar Strömmer (M)
Enligt uppdrag
Helena Swenzén
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:88

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:88 Gps-övervakning för att skydda våldsutsatta kvinnor
av Sara Gille (SD)

Interpellationen kommer dessvärre inte att hinna besvaras av Justitieministern Gunnar Strömmer inom den utsatta tidsfristen. Skälet till dröjsmålet är att det inte fanns tillräckligt med tid kvar i kammaren vid det tillfälle då statsrådet skulle avge sitt svar.

Interpellationen är planerad att besvaras den 28 november 2025.

Stockholm den 7 november 2025
Justitiedepartementet
Gunnar Strömmer (M)
Enligt uppdrag
Helena Swenzén
Expeditionschef

Interpellation 2025/26:105

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:105 Förbud mot heltäckande slöjor i offentliga miljöer
av Sara Gille (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 7 november 2025
Arbetsmarknadsdepartementet
Nina Larsson (L)
Enligt uppdrag
Johanna Johnsson
Rättschef

Prot. 2025/26:30
11 november

Interpellation 2025/26:126

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:126 Stöd till Gotlandsbor efter höjda biljettpriser
av Malin Östh (V)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 1 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 november 2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkande

2025/26:KU12 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning

Finansutskottets betänkande

2025/26:FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2024

Skatteutskottets betänkande

2025/26:SkU3 Kompletterande bestämmelser om flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:92 om de mindre universitetens betydelse för hela landet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Peder Björk har frågat mig hur jag ser på de mindre universitetens roll i att säkerställa utbildning, forskning och kompetensförsörjning i hela landet och om jag avser att ta några initiativ för att stärka de mindre universiteten. Vidare har Peder Björk frågat mig hur jag och regeringen ser på distanskurser och fristående kurser som en del av högre

utbildning och livslångt lärande samt om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min syn på frågan.

Min och regeringens syn är att utbildning och forskning inom högskolan ska genomsyras av hög kvalitet. Vetenskaplig excellens är avgörande för att Sverige ska kunna stärka sin konkurrenskraft och ställning som en av världens främsta forskningsnationer. Utbildning av hög kvalitet ökar vårdens, skolans och näringslivets tillgång till välutbildad personal och stärker individens möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Det rustar också studenterna väl för ett långt arbetsliv.

De satsningar som regeringen gör har därför fokus på kvalitet. Excellent forskning och utbildning av hög kvalitet kan bedrivas vid både större och mindre lärosäten.

Regeringen gör genom den senaste forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2024/25:60) historiskt stora satsningar på forskning av högsta kvalitet. I detta ingår konkurrensutsatta medel till universitet och högskolor, satsningar på strategisk rekrytering, en förstärkt satsning på excellenscenter och en större satsning på banbrytande forskning på högsta internationella nivå.

För att stärka förutsättningarna för hög kvalitet i utbildning och utbildningsutbud fortsätter regeringen att prioritera höjda ersättningsbelopp till flera utbildningsområden. Det är en viktig signal om att hög kvalitet ska vara i fokus. Regeringens kvalitetssatsningar inom utbildningsområdena natur och teknik respektive humaniora, samhälle, juridik och teologi skapar förutsättningar för höjd kvalitet inom de utbildningar som är störst inom högskolan. Det innebär att nära tre fjärdedelar av studenterna får del av kvalitetssatsningarna.

Det finns goda skäl till att utbildning på campus har varit kärnan i den akademiska traditionen under lång tid. Regeringen menar att det bör vara så även fortsatt. Distansutbildning kan i vissa fall vara viktigt för att öka möjligheten till vidareutbildning så att studenter kan kombinera arbete och familjeliv med studier. De kommande årens samhällsutveckling och omställning medför att fler yrkesverksamma kommer att behöva kompetensutveckling. Det är därför viktigt att det finns ett relevant, kvalificerat och resurseffektivt utbildningsutbud som kan erbjudas till personer i behov av omställning och fortbildning. Därför satsar regeringen till exempel på korta kurser för yrkesverksamma.

Oavsett vilken form som utbildningen ges i har universitet och högskolor i uppgift att hålla hög utbildningskvalitet. Det är universitet och högskolor själva som ansvarar för att organisera och utveckla verksamheten och utbildningsutbudet för att uppnå hög kvalitet i utbildningen, stärka kompetensförsörjningen för arbetsmarknadens behov och säkerställa att resurserna utnyttjas effektivt.

Anf. 2 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! De mindre universiteten och högskolorna är faktiskt en förutsättning för att Sverige ska hålla ihop. De bidrar till utbildning, forskning och kompetensförsörjning i hela landet, inte bara i storstäderna.

Mittuniversitetet är ett tydligt exempel på det. Här har man byggt upp en stark undervisning med bredd och starka forskningsmiljöer inom bland annat digitalisering, hållbarhet och skogsnäring – områden som är helt centrala för den gröna omställningen och för näringslivet i norra Sverige.

Universitetet är också väl förankrat i regionens utveckling och samarbetar med både kommuner och företag. Universitetet lever helt enkelt upp till sin vision om att vara ett globalt universitet med regionalt engagemang där man forskar och utbildar för hela livet.

Herr talman! SD-regeringens politik går dock i rakt motsatt riktning mot detta. Basanslagen och resurserna till utbildningen minskar för Mittuniversitetet och för flera andra mindre lärosäten. Samtidigt signalerar regeringen att distansutbildningar och fristående kurser ska nedprioriteras. Det slår alldeles särskilt hårt just mot de mindre universiteten och mot de människor som inte bor nära ett campus.

Herr talman! Storleken på den andel som går vidare till högre utbildning är nämligen direkt kopplad till var i landet man bor. I Danderyd är det 79 procent som har påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder, medan motsvarande siffra för de tio kommuner som har lägst övergångsfrekvens är 10–20 procent. Förutom den sociala sammansättningen påverkar alltså både geografisk närhet till högre utbildning och situationen på den lokala arbetsmarknaden vilka som väljer att läsa vidare.

För många som bor i glesbygd eller är mitt i arbetslivet är tillgången till just distansutbildning faktiskt helt avgörande för möjligheten att vidareutbilda sig eller för den delen byta bana mitt i livet. Att försvaga de möjligheterna är inte en satsning på kvalitet; det är att försvåra för människor att växa.

Herr talman! Högre utbildning och forskning är avgörande för Sverige som kunskapsnation men också för att ge människor möjlighet att just bilda sig, utvecklas och få ett jobb. Som ett litet, exportberoende land bygger vår innovationskraft i Sverige faktiskt på att vi har forskning som både möter samhällsutmaningarna och drivs av nyfikenhet. Nya idéer måste kunna utvecklas och kommersialiseras till nytta både för näringslivet och för samhället i stort.

Vi socialdemokrater menar att utbildning och forskning är verktyg för att bygga Sverige starkt, inte kostnader som ska sparas bort. Varför ser inte SD-regeringen det?

(Applåder)

Anf. 3 LENA BÄCKELIN (S):

Herr talman! Jag tackar Peder Björk för denna viktiga interpellation.

Jag vill tala ur ett perspektiv som många av oss i inlandet, särskilt vi i Härjedalen, känner djupt i vardagen. För oss handlar utbildning inte bara om personlig utveckling. Det handlar om möjligheten att leva och verka i hela landet. Det handlar om rättvisa.

Mittuniversitetet har under lång tid varit en motor för utveckling i vår del av Sverige. Genom sin forskning, sin samverkan med kommuner, regioner och företag och inte minst sina distansutbildningar har universitetet gjort det möjligt för människor att studera och utvecklas oavsett var de bor.

Jag är själv ett exempel på det. När jag blev av med jobbet på 90-talet fick jag möjlighet att läsa via distansstudier. Jag har sedan klarat av att bo i min hembygd och fortsätta att verka där i 30 år.

För många i Jämtlands och Västernorrlands län, till exempel i min hemkommun Härjedalen, är det här avgörande. I dessa områden finns många människor som har utbildat sig till lärare, förskollärare och sjuksköterskor tack vare Mittuniversitetet, som erbjuder utbildningar på di-

stans, och som förmodligen inte hade kunnat flytta till en större stad för att läsa på grund av var de har familj, make eller maka, jobb och rötter. Just därför betyder möjligheten att studera på distans så mycket.

När regeringen nu väljer att signalera att distansutbildningar ska prioriteras ned slår det hårt mot mindre lärosäten, som Mittuniversitetet. Det slår också hårt mot oss som bor i glesbygd. Vad betyder det egentligen? Jo, att tillgången till utbildning blir ojämn, att det blir svårare för unga att gå högre utbildning, att kompetensförsörjningen för vård, skola och näringsliv försämras och att omställningen blir svårare när man förlorar jobbet, särskilt i dessa tider med extremt hög arbetslöshet.

Herr talman! Mittuniversitetet visar och har visat att det går att förena kvalitet med tillgänglighet och att forskning och utbildning i världsklass kan finnas även utanför storstäderna. Men det kräver långsiktiga och rättvisa villkor. Att regeringen vill omfördela till större campus från mindre riskerar att försvaga hela landets utvecklingskraft. För att Sverige ska fortsätta att vara ett land byggt på kunskap och för att hela landet ska utvecklas måste högre utbildning bli tillgänglig i hela landet.

Vi socialdemokrater står upp för de mindre universiteten, för distansutbildningarna, för forskningen och för människors rätt att utbilda sig oavsett var de bor. Min fråga till ministern är: Tänker ministern fortsätta att stötta och fördela resurser för utveckling till de mindre universiteten och även distansutbildningar?

Anf. 4 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Jag tackar Peder Björck för denna mycket viktiga interpellation.

Sverige står inför stora samhällsutmaningar: global konkurrens, den gröna och digitala omställningen och det skärpta säkerhetspolitiska läget. Vi ställer helt nya krav på vår förmåga att utbilda, forska och utveckla den kunskap som näringsliv och välfärd behöver. Det gäller hela landet, inte bara storstäderna.

Här hänger utbildningspolitik, forskningspolitik och regional utvecklingspolitik tätt samman. När staten centraliserar och skär ned riskerar vi att försvaga de starka regionala kunskapsmiljöer som byggts upp under decennier. Arbetsmarknaden är beroende av att fler kan utbilda sig nära där de bor som en del i det livslånga lärandet. Därför är distansutbildningar en viktig del i sammanhanget.

Högskolan i Jönköping är ett tydligt exempel på varför detta är så avgörande. Jönköpings län är ett av Sveriges mest exportintensiva län – nummer fyra i landet. Det är också det mest industriberoende länet; omkring 25 procent är sysselsatta inom tillverkningsindustrin. Kraven på kompetens, digitalisering och teknisk utveckling är höga och växer snabbt. Här spelar lärosätena en viktig roll. Näringslivet i vårt län bygger i allt högre grad på ny teknik, hållbara produktionsprocesser och digitalisering. Det kräver forskning och utbildning nära företagen. Det kräver lärosäten som inte bara utbildar utan också utvecklar.

Högskolan i Jönköping levererar just detta. Den forskar, utbildar och samverkar med företagen. Den är internationellt profilerad och är en av få svenska högskolor som deltar i EU:s universitetssamarbete. Den bygger kompetens och attraherar talang till regionen och Sverige. Jönköping International Business School är internationellt erkänd, och masterprogram-

met i International Financial Analysis rankas bland de främsta i världen. Detta har inte bara ett prestigevärde utan utgör faktiskt också en konkurrensfördel för Sverige. Med små resurser presterar vårt lärosäte i nivå med eller bättre än flera av våra befintliga universitet. Ett litet tips till statsrådet är att Jönköping och vi som kommer därifrån jobbar hårt för att vårt lärosäte en dag ska kunna bli universitet. Men det är inte det vi debatterar här i dag.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Hur avser regeringen att säkerställa att utbildnings- och forskningspolitiken fortsätter vara nära sammankopplad med den regionala utvecklingspolitiken och att utbildningen och forskningen finns tillgänglig i hela landet? Om man säkerställer att distansutbildningar är en viktig del i det livslånga lärandet och att vi har ett land som håller ihop när det gäller den högre utbildningen kan lärosäten som Högskolan i Jönköping fortsätta att bidra till kompetensförsörjning, innovation och hållbar tillväxt i hela landet. Det beskedet anser jag är avgörande både för näringslivet och för Sveriges konkurrenskraft.
(Applåder)

Anf. 5 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Det är en lång rad viktiga frågor som interpellanten har ställt på det här området. Jag vill börja med att säga några ord om distansutbildningar, som fullkomligt exploderat i Sverige.

Det vi kan se är att det är lägre genomströmning och större avhopp för dem som läser på distans. Det beror sannolikt delvis på att distansutbildningar egentligen ställer mycket högre krav på en individ än studier på campus. Det är helt enkelt svårare. Man sitter ensam på sin kammare, har svårt att få stöd från lärare och så vidare.

Jag och regeringen menar att distansutbildningar ska vara till för dem som interpellanten främst lyfter, det vill säga människor som är mitt i livet och som kanske behöver byta spår i sin yrkeskarriär eller få vidareutbildning och kompetensutveckling, något som jag tror kommer att öka markant de kommande åren. Då är distansstudier lysande bra.

Men det får inte bli så att distansundervisning ersätter utbildning på campus för unga människor som inte har familj, inte har ett yrke och inte har utbildat sig tidigare. Högre utbildning är någonting annat än att sitta hemma framför en skärm. Det är att möta andra studenter på campus, att bryta åsikter mot andras, att kunna ha dialog med sina lärare och så vidare. Det är därför jag och regeringen är skeptiska till att distansutbildningarna har ökat så mycket i omfattning. Att det är lägre genomströmning menar jag är någonting som vi måste ta på allvar.

När det gäller högre utbildning och forskning är det lärosätena själva som avgör hur de vill använda sina medel. Det är ingenting som säger att ett litet lärosäte bedriver sämre forskning än ett större lärosäte. Forskningsanslagen söker man i konkurrens. Det kan gynna både mindre och större lärosäten. Det är ändå viktigt att slå fast.

Det är samma sak när det gäller kvalitet i utbildningen. Regeringen tror inte på att vi bara ska bygga ut och bygga ut antalet platser. Vi måste också säkerställa att det är kvalitet för de ungdomar som väljer att studera på universitet och högskolor.

Prot. 2025/26:30
11 november

Svar på
interpellationer

Det är därför vi nu gör stora kvalitetssatsningar som omfattar ungefär tre fjärdedelar av studenterna vid våra lärosäten. Det är för att de faktiskt ska kunna få en utbildning som är värd namnet. Den ska präglas av hög kvalitet där de har fått träffa lärare och har haft fysisk undervisning i högre utsträckning än vad som i dag många gånger är fallet.

Anf. 6 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Jag kan utifrån statsrådets svar konstatera att regeringen fortsätter att nedprioritera distansutbildningar även framöver. Det är ett viktigt besked om just den frågan till alla som lyssnar.

Om det nu är så som statsrådet ändå vill hävda, det vill säga att man inte vill göra någon skillnad på mindre och större lärosäten, är det ytterst märkligt att det är de mindre lärosätena som nu konsekvent får betydligt mindre anslag och resurser när det gäller både undervisning och forskning.

För Mittuniversitetet innebär det i storleksordningen 20 miljoner kronor mindre till forskning och undervisning. Det kommer att bli ännu mindre de kommande åren om den här regeringens politik får fortsätta att råda.

Herr talman! Till skillnad från statsrådet och SD-regeringen hävdar vi socialdemokrater att de mindre universiteten klarar att både leverera utbildning med hög kvalitet och ha en bra koppling till arbetsmarknaden, vilket regeringen uppenbarligen inte tror på.

Jag ska bara ge ett exempel på detta taget just från Mittuniversitetet. Svenskt Näringslivs höskolepejl för i år visade att exempelvis studenter med en kandidatexamen från ekonomprogrammet har en etableringsgrad på nästan 93 procent tre år efter examen. Det är den högsta i hela landet, herr talman. Men regeringen fortsätter att straffa de små universiteten och högskolorna.

Det är ingen slump att de regioner som har ett starkt universitet också har en stark arbetsmarknad. Men det tycks inte regeringen se när man nu fortsätter att försvaga lärosätena som finns utanför storstäderna. När man gör det riskerar man också att försvaga hela regioners utveckling.

Herr talman! Det är därför vi socialdemokrater är så tydliga med att vår politik för högre utbildning och forskning innebär att spets och bredd ska finnas i hela landet. Det är också därför vi vill investera 700 miljoner kronor mer än regeringen i forskning, innovation och forskningsinfrastruktur.

Regeringens forskningspolitik går i motsatt riktning. Regeringen har delvis skjutit viktiga investeringar på framtiden. Men man har också tagit bort mål om jämställdhet och samhällspåverkan och dessutom infört en konkurrensutsättning av forskningens basanslag och på så sätt missgynnat de mindre lärosätena. Detta kommer att innebära mer byråkrati, mindre akademisk frihet och sämre villkor för de mindre universiteten.

Herr talman! Regeringen borde se de mindre universiteten och högskolorna som en tillgång och inte ett problem. De universiteten och högskolorna är en motor för tillväxt, jämlikhet och framtidstro i hela landet.
(Applåder)

Anf. 7 LENA BÄCKELIN (S):

Herr talman! Som boende i Norrlands inland vet jag hur viktigt Mittuniversitetet är för oss i inlandet, som jag tidigare berättade. Jag har egna erfarenheter av det.

Jag tycker också att ministern uttrycker en viss förlegad syn på distansutbildningar. Alla studier kräver fokus och inte minst distansstudier. Det är nog sant. Men när det gäller studiegrupper sitter man inte ensam mer än vad man gör på campus.

Vi har studiegrupper, och vi har handledning. Det är ett flexibelt sätt att lära sig. Det gäller särskilt i mogen ålder när de yttre kraven kanske betyder mer än för en ung människa.

Tack vare universitetets satsning på distansutbildningar har människor kunnat studera vidare, byta jobb och stärka sin kompetens utan att behöva flytta och lämna sina hem eller sina familjer och kanske flytta 50–100 mil bort.

När regeringen nu minskar resurserna till mindre universitet och ifrågasätter distansutbildningarna hotas just den möjligheten. Det riskerar att göra högre utbildning till en storstadsfråga igen.

Mittuniversitetet har dessutom byggt upp starka forskningsmiljöer som knyter an till våra regioner och vår verklighet. Det gäller till exempel skogsnäringen, besöksnäringen, hållbarhet och digitalisering. Det är centralt för våra regioners framtid.

Jag tycker att jag här har fått svar av ministern på min fråga. Det kommer att skäras ned, och Mittuniversitetet kommer att försvagas. Det kommer att drabba oss betydligt i glesbygd och i Norrlands inland.

Anf. 8 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Nu har vi ganska många som sitter och lyssnar på interpellationsdebatten på åhörarläktaren. Det är viktigt att vara tydlig. Jag vill vara tydlig med vad jag hörde ministern säga: Vi kan inte bara bygga ut och bygga ut. Vi kan inte ha hur många platser som helst inom högre utbildning på våra lärosäten, utan vi måste också säkerställa kvaliteten.

Jag menar som socialdemokrat att det inte behöver stå i motsättning till varandra. Vi måste ha högre utbildning i hela landet för att hålla ihop Sverige. Men naturligtvis ska all högre utbildning ha en hög kvalitet. Det behöver inte alls stå i motsättning till varandra. Det konservativa narrativet är lite typiskt, där berättelsen handlar om antingen eller.

Högskolan i Jönköping visar varför hela landet behöver en stark akademisk infrastruktur. Här finns forskning nära industrins behov, nära exportföretagen och nära den verklighet där kompetensförsörjningen avgör om företag kan växa eller tvingas bromsa.

När regeringen drar i centraliseringsspaken riskerar man att skada de delar av Sverige som bidrar mest till vår export, vår industri och vår innovationskraft. Högskolan i Jönköping och andra regionala högskolor och universitet bär en stor del av landets utvecklingskraft. De skapar konkurrenskraft där den faktiskt behövs. Det gör de i nära samverkan med företag och regioner.

Min avslutning, herr talman, är rak: Regeringen måste sluta centralisera bort den kunskapskraft som finns utanför storstäderna. Om vi menar allvar med att hela Sverige ska leva och utvecklas krävs det en politik som förstärker, inte försvagar.

(Applåder)

Anf. 9 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Ledamöterna här anser att vi kan fortsätta att bygga ut platserna på högskolor och universitet utan att det på något sätt drabbar kvaliteten.

Socialdemokraternas eget budgetalternativ visar att det inte går, eftersom ni inte använder ordet kvalitet en enda gång i ert budgetalternativ. Det visar med önskvärd tydlighet att Socialdemokraterna vill bygga ut antalet platser ännu mer än vad som redan har gjorts, men man är samtidigt inte beredd att satsa på kvaliteten.

Faktum är att Sverige har en väldigt låg andel undervisningstid vid våra lärosäten. Det är ett stort problem att studenter inte får tillräckligt mycket undervisning. Vi kan se det till exempel på något som är mig närliggande, nämligen lärarutbildningarna. Det här sänker kvaliteten på utbildningen, och vi måste se till att höja kvaliteten. Tre fjärdedelar av studenterna i Sverige omfattas nu av de satsningar som regeringen gör på att främja kvaliteten vid våra lärosäten. Jag menar att det är rätt väg att gå.

När det gäller distansutbildningarna tycker jag att det är viktigt att förstå att de har ökat väldigt kraftigt de senaste åren. Vi ser också att vi har lägre genomströmning på distansutbildningarna än på utbildningar som är förlagda till campus, på våra lärosäten. Jag menar att vi måste dra några slutsatser av detta.

Däremot ska distansutbildningar självklart finnas för människor som är mitt i livet och som behöver en vidareutbildning eller behöver ställa om i arbetslivet. Regeringen planerar nu att göra förändringar som ska göra det lättare att åstadkomma detta.

Men det tjänar inte någon att bara bygga ut. Vi ser nu hur arbetslösheten bland akademiker ökar i Sverige. Det beror på att många ungdomar har fått en utbildning som det sedan är svårt att få jobb utifrån. Det kan bero på att det har varit alltför låg kvalitet i utbildningarna. Vi behöver satsa på kvaliteten, men vi behöver inte satsa på att kraftigt bygga ut högskola och universitet.

Anf. 10 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Om den här regeringen nu inte vill bygga ut den högre utbildningen runt om i landet behöver man väl ändå inte gå till den andra ytterligheten och skära ned på högre utbildning runt om i hela landet. Det är exakt det som nu sker när regeringen konsekvent skär ned anslagen till forskning och undervisning på de mindre universiteten och på högskolorna runt om i landet.

Till alla som lyssnar på debatten: Gå gärna in och kolla på söktrycket till universitet och högskolor! Det har aldrig varit så högt som det är nu. Det är alltså inte så att det finns en massa platser över som ingen vill ha, utan tvärtom: Det är väldigt många som i dag inte kommer in på den utbildning de skulle vilja gå för att kunna läsa det de vill och kanske också behöver beroende på var de befinner sig i livet och hur arbetsmarknaden ser ut.

I det läget väljer regeringen att konsekvent skära ned på högskolor och mindre universitet. Det är en politik som går helt emot det Sverige som land borde göra, det vill säga investera i utbildning för att på så sätt kunna vara konkurrenskraftigt för framtiden.

Herr talman! Vi behöver se till att den högre utbildningen klarar de utmaningar vi står inför framöver, och då gäller det att göra det med rättvisa villkor för universiteten. Det måste ges fler möjligheter till studier och forskning, och vi måste skicka en signal om att vi vill ha ett samhälle som ser kunskap som en investering både i Sverige som land och, framför allt, i människor.
(Applåder)

Anf. 11 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Det här är en underbar debatt att föra eftersom den verkligen visar att vi alla är engagerade i att Sverige ska vara en nation som bedriver utbildning och forskning av absolut högsta kvalitet. Det måste vi göra, för det är det som är vår möjlighet att konkurrera.

Därför är det också viktigt att en mycket stor andel av forskningsmedlen går i konkurrens beroende på kvalitet. Det är viktigt att vi fortsätter med detta.

När det gäller distansutbildningarna framhårdar jag i att de har lägre genomströmning. Vi måste lära oss någonting av det. Men vi måste också lära oss av det som är bra med distansutbildningar. Det gäller till exempel de utbildningar som riktar sig till människor mitt i livet som har familj och som har ett jobb men som vill vidareutbilda sig eller utbilda sig inom ett helt nytt område. Där är distansutbildningarna toppen. Men vi kan inte bara fortsätta att bygga ut dem och tro att vi därmed upprätthåller kvaliteten, för så har det hittills inte varit.

Vi måste se till att vi får lärosäten som bedriver en utbildning som ger framför allt ungdomar en riktigt bra utbildning och en bra grund att stå på. Då behövs högre kvalitet i utbildningen och inte bara fler platser. Det vinner inte Sverige någonting på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:14 om skydd av båtkonvojer och deras besättningar på väg till Gaza

Anf. 12 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Daniel Riazat har ställt frågor till mig om Global Sumud Flotilla, den båtkonvoj som befann sig på Medelhavet på väg mot Gaza för ett antal veckor sedan.

Han har frågat om regeringen avsåg att säkerställa skydd för konvojen samt garantera stöd till alla de svenska medborgare som befann sig ombord på båtarna. Vidare har Riazat frågat mig om regeringen kommer att fördöma de attacker som uppgavs ha riktats mot båtarna under deras färd mot Gaza.

Jag vill inleda med att framhålla att Utrikesdepartementet och berörda utlandsmyndigheter noggrant följde händelseutvecklingen kring konvojen Global Sumud Flotilla och svenska medborgares deltagande från det att de första båtarna lämnade Spaniens kust till att deltagarna utvisades från Is-

rael. Arbetet med flottiljen och uppföljningen av svenska medborgares deltagande har även fortsatt därefter.

Krigets lagar ger Israel ett visst utrymme att stoppa och kontrollera fartyg på internationellt vatten samt att föra fartygen och deras besättning till en säker hamn. Om Israel använder detta utrymme har landet även ett ansvar för säkerheten för de personer som befinner sig under dess kontroll.

Utrikesdepartementet och ambassaden i Tel Aviv hade återkommande kontakt med israeliska myndigheter om flottiljen långt innan seglatsen stoppades utanför Gazas kust. Under flottiljens seglats mot Gaza arbetade även våra ambassader i Madrid, Rom, Tunis, Nicosia och Aten nära med frågan.

Under hela skeendet hölls även kontinuerlig kontakt och samordning med andra länder vars medborgare deltog samt med nordiska och europeiska kollegor på huvudstadsnivå.

Sveriges utgångspunkt – och den förväntan vi flera gånger framfört både till Israel och till de svenska deltagarna – var att seglatsen skulle genomföras med fredliga metoder och utan inslag av våld från någon part.

Utrikesdepartementet har sedan mer än tio år tillbaka avrått från alla resor till Gaza och uppmanat svenskar att följa denna reseavrådan. En avrådan är en tydlig signal om att säkerhetsläget är allvarligt och att enskilda noggrant bör överväga sitt beslut att resa.

Med hänsyn till det osäkra och riskfyllda läget uppmanade regeringen de svenska medborgarna att vända och hörsamma Israels uppmaningar att lossa hjälpsändningar i en annan hamn i regionen. Mot bakgrund av de betydande risker som resan innebar tydliggjorde Utrikesdepartementet att Sverige inte hade några möjligheter att bistå konsulärt eller på annat sätt till havs.

När deltagarna valde att inte följa dessa uppmaningar och det stod klart att fartygen skulle stoppas betonade vi särskilt i våra kontakter med Israel vikten av att svenska medborgares säkerhet och konsulära rättigheter skulle respekteras. Vi fick bekräftat att dessa åtaganden skulle tillgodoses.

Utrikesdepartementet skickade förstärkning från Stockholm för att stödja ambassaden i Tel Aviv inför den konsulära insats som förväntades. De svenska medborgarna gavs omfattande konsulärt stöd under den tid de befann sig i Israel.

(Applåder)

Anf. 13 DANIEL RIAZAT (-):

Herr talman! Jag brukar tacka för svaret på interpellationsfrågor, men då gäller det också att man får ett svar. I det här fallet har jag inte fått det och har därmed ingenting att tacka för.

Till att börja med vill jag rikta kritik mot utrikesministern som inte handlar om interpellationsfrågan utan om det faktum att jag har fått vänta i snart två månader på att få ett icke-svar på min interpellation. När jag lämnade in min interpellation den 18 september fick jag som svar att ministern inte hade tid förrän minst sju veckor senare, vilket senare inte heller visade sig stämma.

Ministern har likt alla andra ministrar en skyldighet att svara gentemot riksdagen. Det är riksdagen som utser regeringen. Det är inte regeringen som utser riksdagen. Då måste också möjligheten för ledamöter att ställa

frågor till ministrarna prioriteras, i enlighet med den praxis som finns i riksdagen och som utrikesministern i det här fallet har frångått.

Nu till frågan. Jag ställde mycket riktigt en fråga till ministern om attackerna mot Sumud Flotilla. Jag frågade också hur Sveriges regering skulle bidra till att säkerställa båtkonvojens säkerhet men även rättigheterna och säkerheten för de svenska medborgare som befann sig ombord på dessa båtar.

Låt mig i mitt första inlägg berätta varför jag ställde den här frågan. Den handlar inte enbart om attackerna. Under 80 års tid har den israeliska ockupationsmakten, bland annat med stöd av väst, kunnat ockupera, mörda, förfölja, fördriva och tortera den palestinska befolkningen i det som nu kan ses som ett enda stort fängelse eller som ruiner.

Sedan två år tillbaka har ett folkmord ägt rum framför våra ögon, öppet för hela världen. Vad har den svenska regeringens linje då varit? Har den varit den man kunde förvänta sig av svenska regeringar en gång i tiden, att ta fajten för fred och rättvisa mot ockupation och folkmord? Nej. I stället har vi haft en regering som vägrat att ens säga att det pågår ett folkmord i Palestina och vägrat att inom EU sanktionera illegala bosättare som i grunden bedriver illegal och extremistisk verksamhet.

För att jämföra med Ukraina och Ryssland har över 2 000 ryska individer under motsvarande tid satts upp på sanktionslistorna. Fram till i dag har 13 israeler satts upp på sanktionslistorna.

Därför försökte de hjältar som befanns sig ombord på Sumud Flotilla och som drog igång detta att skapa en humanitär korridor – för vad gör man när man inte kan räkna med att regeringar gör sitt arbete? Det man gör är att man försöker göra arbetet. Det gjorde Sumud Flotilla. De svenska personer som befann sig på båtarna gjorde det för att se till att humanitär hjälp skulle komma in och för att bryta den illegala blockaden gentemot Gaza.

Vad blev då den svenska regeringens svar på det? Jo, det blev ingenting. Jag själv, som var kontaktperson till en av dem som var med på båtarna och arresterades, slogs och misshandlades i israeliska fängelser, kan vittna om den icke-hjälp som det svenska Utrikesdepartementet erbjöd. För detta är Maria Malmer Stenergard skyldig, och hon måste svara på mina frågor om varför det blev på det sättet.

Anf. 14 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Från allra första stund har regeringens tydliga uppmaning varit att seglatsen skulle genomföras på fredlig väg. Vi uppmanade därför både Israel och deltagarna att agera ansvarsfullt och undvika våld. Att situationen, trots att den var spänd, inte eskalerade till våldsamheter är något som vi är mycket lättade över.

Under resans gång nåddes vi av medieuppgifter om att drönare, ljudbomber, störningar i kommunikationer och hjälpsignaler hade observerats. Även om ingen uppges ha skadats var dessa uppgifter oroande eftersom de visade att situationen ute till havs, där vi saknar möjlighet att ge stöd av något slag, var osäker och riskfylld.

Det var just de spänningarna, tillsammans med vår avrådan från resor till Gaza och Israels tydliga kommunikation om att blockaden utanför Gazas kust skulle upprätthållas, som gjorde att regeringen ansåg det nödvändigt att uppmana deltagarna att följa israeliska anvisningar och lossa förnö-

Prot. 2025/26:30
11 november

Svar på
interpellationer

denheterna på annan plats än Gaza. Då hade det också funnits en möjlighet för förnödenheterna att komma in, om det nu var det som var syftet.

Jag vill vända mig mot interpellantens beskrivning av regeringens arbete när vi är en av de absolut största givarna i världen av humanitärt stöd till Gaza.

Vi blev själva kontaktade av Israel, som uppmanade oss att uttala oss i frågan. I dessa kontakter underströk vi också vikten av att svenska medborgares rättigheter respekterades och att situationen inte utvecklades till en våldsam konfrontation. Detta budskap förmedlades även tydligt till de svenska deltagarna. Jag hade också personligen kontakt med Israels utrikesminister.

Sverige liksom andra länder saknar möjlighet att bistå konsulärt till havs, vilket jag sa inledningsvis. Regeringen har därför tydligt framfört detta tillsammans med vår långvariga avrådan från resor till Gaza för att undvika att svenska medborgare hamnar i situationer där vi inte kan ge stöd, det vill säga för att skydda våra svenska medborgare.

Jag är otroligt imponerad av det jobb som ambassadpersonal har gjort på plats och som UD-personal har gjort här i Stockholm för att stötta svenska medborgare. Vi var ett av få länder som hade personal på plats två gånger i fångelset. Det stämmer inte heller med den bild som målas upp här.

Slutligen har i alla fall jag förstått det så när jag tittat på grundlagen att det är statsministern som utser regering och inte riksdagen.
(Applåder)

Anf. 15 DANIEL RIAZAT (-):

Herr talman! Vill ministern ge sig in i den diskussionen är det alltså riksdagen som utser statsminister. Jag tänker att vi kan prata om själva frågan eftersom det inte finns något att komma med här från ministrarnas sida.

När det kommer till att vara en av de största givarna till Gaza blir det skrattretande med tanke på att den svenska regeringen också var drivande i misstänkliggörandet av just bistånd till Palestina, där man mycket medvetet pekade ut palestinska aktörer som diverse olika extremister för att kunna dra in stödet till FN-organet UNRWA. Att det hände var bland andra den svenska utrikesministern med och såg till. Jag skulle vara försiktig med att prata om humanitärt bistånd när hela världen har fått bevittna att den svenska regeringen drar ned på biståndet.

När det gäller Sumud Flotilla befann sig båtarna på lite olika platser. Vi vet att de blev attackerade med drönare, som ministern själv har sagt. Man behöver inte vara raketforskare för att förstå varifrån dessa attacker riktades, på samma sätt som man inte behöver vara det för att förstå hur liknande saker sedan hände under hela färden mot Gaza.

Vad beträffar internationellt vatten är det intressant att den här regeringen gör allt i sin makt för att hitta på ursäkter för varför Israel har rätt att begå brott mot internationella lagar. Jag förstår inte. Vad är det den här regeringen vinner på att försöka hitta på ursäkter?

Först vill man inte prata om att det är en ockupation. Sedan vill man inte prata om att det är ett folkmord. Man vill helst inte prata öppet om den vapen- och krigsmaterielhandel som finns mellan Sverige och Israel. När vi sedan har svenska hjältar som försöker vara med i en internationell kon-

voj och bryta den illegala blockaden och ockupationen och se till att människor får humanitärt stöd blir svaret att hitta på ursäkter om varför Israel har rätt att ta över båtar på internationellt vatten som är där i en fredlig konvoj i ett fredligt syfte.

Vad vinner den svenska regeringen på detta? Ska Maria Malmer Stenergard likt sina företrädare, tidigare representanter, gå vidare till vapenindustrin? Är det frågan? Vad är det som ministern vinner på att misstänkliggöra de svenskar som var ombord? Vi har alla hört uttalanden där ministern misstänkliggör de svenskar som var ombord på båtarna och påstår att deras berättelser inte stämmer.

En högerextrem israelisk minister har filmat i det fängelse där svenskarna befann sig och sagt att de har blivit misshandlade. Men den svenska regeringen argumenterar för resten av världen att det här inte har hänt. Förstår ni hur galet det är? Det här är en skam för svensk utrikespolitik. Vi har aldrig haft en sämre utrikesminister i Sveriges historia, och vi har aldrig haft en sämre utrikespolitik i Sveriges historia.

Hur kommer det sig att andra länder lyckades med att nå fram med hjälp till dem som satt i fängelse medan Sverige inte kunde göra det? Varför kunde inte Sverige ens ge en flaska vatten till svenskarna som satt fängslade medan andra länder till och med kunde få in medicin? Jag förstår inte riktigt vad den svenska utrikesministern vinner på detta, förutom att hon möjligtvis ideologiskt står närmare den israeliska regeringen än vad jag gör. Vi är totala motsatsen, och vi kommer alltid att stå upp mot ockupation. Det är för mig framtidens vänster.

Anf. 16 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Israel har ett särskilt ansvar enligt internationell humanitär rätt att tillgodose civilbefolkningens behov i Gaza och att säkerställa obehindrat, säkert och varaktigt humanitärt tillträde. FN och andra humanitära aktörer ska tillåtas arbeta oberoende och opartiskt för att rädda liv och minska mänskligt lidande. Regeringen har mycket tydligt kritiserat beslutet att inte låta UNRWA verka, men för oss har det varit helt avgörande att se till att få in de förnödenheter som behövs. Därför har vi verkat genom andra organ, till exempel FN-organet World Food Programme, som lyckades få in lastbilar med förnödenheter – även om de var alldeles för få. Därigenom har den svenska regeringen också gjort skillnad på riktigt.

Som jag nämnde ger krigets lagar visst utrymme för Israel att göra som de gjorde, det vill säga att stoppa och kontrollera fartyg på internationellt vatten. Det innefattar också en rätt att föra fartyget och besättningen till en säker hamn, men Israel ansvarar i en sådan situation för säkerheten för de personerna. Som har framgått framförde regeringen till Israel att vi förväntade oss att seglatsen genomfördes med fredliga metoder och att den skulle bemötas på motsvarande sätt av Israel.

Svenskarna som ingick i flottiljen har till medierna lämnat uppgifter om misshandel och tortyr. Även om de uppgifterna inte stämmer överens med den information som ambassadpersonalen har förmedlat har uppgifterna tagits på allvar och också undersökts. Israel har lämnat klargöranden samtidigt som de har framfört att de välkomnar alla granskningar av israeliskt agerande.

När det kommer till mat och vatten framhöll svenskarna i mötet med ambassaden brist på detta. Därför tog tjänstemän från ambassaden i Tel

Aviv med sig mat, vätskeersättning och vatten vid sitt andra besök den 5 oktober i fängelset. Men fängelsepersonalen tillät inte att förnödenheterna togs in, och den svenska personalen tvingades, under protest, att lämna ifrån sig dem för att över huvud taget släppas in i fängelset. Ingen av de utländska diplomaterna som besökte fängelset fick ta med sig mobiltelefoner in.

Sedan vill jag rätta interpellanten, nämligen att vi inte har dragit ned på det humanitära biståndet till Gaza utan ökat det. Sverige är som sagt en av världens största givare av humanitärt bistånd.

Frågan om folkmord har jag svarat på många gånger. Sverige har en skyldighet att förhindra att folkmord sker. Det är också därför som Sverige är en av de största givarna av humanitärt bistånd i världen till Gaza. Där emot har vi samma tradition som många regeringar före oss, det vill säga vi konstaterar inte folkmord om inte en internationell domstol har gjort det.

Anf. 17 DANIEL RIAZAT (-):

Herr talman! Återigen fortsätter den svenska regeringen genom utrikesministern att komma med bortförklaringar om varför den svenska regeringen och Utrikesdepartementet inte gav det stöd de skulle ha gett till svenskar som befann sig där. Vi som var i daglig kontakt med Utrikesdepartementet kan intyga att frågan absolut togs på allvar av en del tjänstemän som arbetade där men att det inte riktigt fanns det stöd de behövde från regeringen.

Jag vill också uppmärksamma att det i dag pågår en sittstrejk med deltagare från Health Workers 4 Palestine, alltså vårdarbetare för Palestina, varav vissa finns på läktaren. Den kommer att pågå fram till klockan 18.00 i dag, om jag inte har fel. Sittstrejken handlar bland annat om att återinföra biståndet till UNRWA, att utreda krigsbrott mot sjukvården i Gaza och att ta emot patienter från Gaza.

Detta går ihop med den större berättelsen om den svenska regeringens flathet när det handlar om att göra någonting i frågan. Det tog ett och ett halvt år innan man ens gick med på att säga att det ska införas en permanent vapenvila i landet. Sedan låtsades man som att man aldrig hade sagt något annat under den här perioden.

På samma sätt har man under lång tid kommit med bortförklaringar om varför vi inte kan ta emot patienter från Gaza. Det är många bortförklaringar om varför man inte kan kalla ett livesant folkmord för folkmord. Det kanske stavas miljoner och miljarder som man vill tjäna på vapenhandel eller liknande. Jag kan inte se en annan förklaring än den. Om detta inte handlar om ekonomiska relationer med Israel förstår jag inte varför utrikesministern kommer med bortförklaringar.

Anf. 18 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag har egentligen inte uppfattat någon ytterligare fråga utan snarare en rad olika förolämpningar. Dem lämnar jag därhän. Jag vill egentligen bara framhålla vilket enormt arbete som Utrikesdepartementets personal och ambassaden gjorde under svåra förhållanden. Ambassaden i Tel Aviv gjorde en omfattande konsulär insats för Global Sumud Flotilla med tillrest förstärkning från UD. På plats arbetade fem personer heltid med insatsen mellan den 1 och 6 oktober.

Personal från ambassaden och tillrest UD-personal reste till fängelset så snart det var möjligt. Sverige var ett av de länder som först fick träffa sina medborgare och ett av få länder som såg till att få träffa sina medborgare vid totalt tre tillfällen.

Ambassaden i Tel Aviv träffade de svenska deltagarna vid sammanlagt tre tillfällen. Det var två gånger i fängelset och i samband med avresa. Och ambassaden i Aten närvarade vid flygplatsen i samband med ankomsten till Aten för de fall behov av konsulärt stöd skulle uppstå där.

Den här seglatsen tycker jag visar tydligt varför UD lägger stor vikt vid verktyg som reseinformation och avrådan för att minska risken att svenska medborgare hamnar i farliga situationer, och regeringen var alldeles glasklar med sin avrådan. Ändå valde personerna att fortsätta att resa, och de frihetsberövades eftersom de enligt den israeliska regeringen hade brutit mot israelisk lag. Trots detta var ambassaden i Tel Aviv alltså väl förberedd och kunde ge ett omfattande konsulärt stöd när svenskarna togs till land.

Sverige kan inte påverka andra länders rättsprocesser, men vi kan värna svenska medborgares säkerhet och uppmana dem att inte försätta sig i situationer där vår möjlighet att lämna konsulärt stöd är begränsat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2025/26:30
11 november

*Svar på
interpellationer*

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:22 om stöd till dokumentation och spårning av bortförda ukrainska barn

Anf. 19 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Carina Ödebrink har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen hittills vidtagit för att specifikt stödja Yale Humanitarian Research Lab i dess arbete med att dokumentera och spåra de bortförda ukrainska barnen. Hon frågar även om jag och regeringen tagit eller avser att ta initiativ, bilateralt eller inom ramen för EU, för att säkra långsiktig finansiering av Yale Humanitarian Research Labs arbete. Vidare frågar Carina Ödebrink på vilket sätt Sverige bidrar till att EU samordnar stöd till dokumentation och registrering av de bortförda barnen så att detta viktiga arbete inte äventyras på grund av bristande resurser.

Att föra bort ett barn från dess familj, hem, skola och vänner är en av de värsta grymheter som någon kan utsätta en människa för. Olaglig deportation och tvångsförflyttning av civila utgör krigsförbrytelser och kan även utgöra brott mot mänskligheten. Internationella brottmålsdomstolen har beslutat om arresteringsorder mot president Putin och Rysslands barnrättskommissionär Lvova-Belova med anledning av detta. Det rör sig enligt ukrainska myndigheter om näst intill 20 000 barn, varav endast ett drygt tusental har återförts. Barnens återvändande är en viktig del i en rättvis och hållbar fred. Varje dag som går är viktig för dessa barn.

Sverige är aktivt på detta område. Vi bidrar till att barn återvänder genom stöd till Ukrainas arbete för att identifiera de olagligt bortförda och deporterade barnen och för att ge dem psykosocialt stöd och rehabilitering. Stödet kanaliseras genom Unicef, Rädda Barnen, Internationella rödakorskommittén och givarfonder. En stor del av Sveriges stöd kanaliseras genom aktörer på plats i Ukraina. En sådan aktör är organisationen The

Reckoning Project, som samlar in vittnesmål om krigsförbrytelser och kränkningar av mänskliga rättigheter i Ukraina och samarbetar med Yale Humanitarian Research Lab.

Samordning inom EU sker genom möten och informationsdelning i Kiev och Bryssel och mellan huvudstäder.

Regeringen arbetar aktivt och undersöker löpande vilka ytterligare åtgärder och stöd som kan bidra till att barnen återvänder hem och ges stöd för att bearbeta det trauma de utsatts för och till att de ansvariga kan ställas till svars.

Anf. 20 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har lett till systematiska övergrepp mot civilbefolkningen. Ett särskilt allvarligt brott är de dokumenterade bortförandena av ukrainska barn till Ryssland och ryskockuperade områden. Enligt ukrainska myndigheter har hittills över 19 000 barn förts bort, och det faktiska antalet bedöms vara betydligt högre.

Yale Humanitarian Research Lab visar i sin senaste rapport från september att minst 210 anläggningar används för att hålla ukrainska barn i Ryssland eller på ockuperade områden. Mer än hälften av dessa anläggningar används för ideologisk påverkan och en betydande del för militär träning. Det handlar om en statligt organiserad struktur, inte en enstaka avvikelse. Det är en medveten strategi riktad mot barn och mot Ukraina.

När jag som rapportör i OSSE:s parlamentariska församling presenterade min rapport om de ukrainska barnen på OSSE:s sommarmöte antogs den i sin helhet. Där slog vi fast tre saker: att dokumentationen av brotten måste finansieras långsiktigt, att EU, OSSE och Europarådet måste samordna sitt stöd än mer och att sanktioner måste riktas mot dem som bär ansvar.

I oktober besökte OSCE PA:s nyvalde president Ukraina. Mötet med president Zelenskyj ledde till att OSSE:s parlamentariska församling som första församling anslöt sig till den internationella koalitionen för återförande av barnen. Jag har fått förtroendet att vara församlingens särskilda sändebud i detta arbete. Det ger församlingen ett tydligt politiskt mandat och möjlighet att direkt påverka koalitionen arbete.

Det är i detta sammanhang som frågan om finansiering blir avgörande. När Yales arbete riskerar att avstanna vid årsskiftet på grund av att USA:s nya administration stryker finansieringen handlar det inte bara om att ett projekt tar slut. Det handlar också om att vi riskerar att förlora den mest avancerade och samlade dokumentationen av barnens öde och därmed verktygen för att spåra och återföra dem.

Utrikesministern hänvisar till viktiga insatser via Unicef, Röda Korset och Rädda Barnen. De är viktiga, men de ersätter inte det specialiserade dokumentationsarbetet. Utan Yales arbete mister vi kartläggningarna, beviskedjorna och möjligheten att reagera snabbt när barn förflyttas.

Därför vill jag fråga statsrådet: Hur avser regeringen att driva på inom EU för att säkra finansieringen av Yales och andra oberoende dokumentationsaktörers arbete? Och hur kommer regeringen att verka för att EU, OSSE och andra partner för en tydlig dialog med USA för att påverka amerikanska beslut och säkra fortsatt internationellt tryck för barnens återförande?

Vi behöver sanktioner och diplomati. Vi behöver humanitärt stöd och teknisk dokumentation. Och vi behöver länder som tar ansvar. Sverige kan och bör vara ett av dem.

Prot. 2025/26:30
11 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag vill verkligen säga att jag uppskattar att Carina Ödebrink fortsätter att hålla denna viktiga fråga högt på dagordningen. Jag delar också Carina Ödebrinks uppfattning att Yale Humanitarian Research Lab spelar en viktig roll i att dokumentera och synliggöra Rysslands systematiska bortförande av ukrainska barn.

Deras senaste rapport visar hur Ryssland systematiskt upprättat ett nätverk av läger för deportation, indoktrinering och militarisering av ukrainska barn i strid mot folkrätten. Det finns exempel på hur ukrainska barn tvingas skaffa ryska pass, får utbildning enligt ryska läroplaner och förbjuds att tala sitt eget språk. Detta beskrivs i rapporten som en medveten strategi för att radera deras identitet och förhindra återförening med familj i Ukraina.

Att spåra och identifiera dessa barn är ett första steg mot återförande. Dokumentation är också avgörande för att säkerställa ansvarsutkrävande. I detta sammanhang vill jag tacka Carina Ödebrink för hennes bidrag inom OSSE och för rapporten om ryska bortföranden och deportationer av ukrainska barn.

Regeringen är medveten om de stora finansiella utmaningar som Yale Humanitarian Research Lab står inför. Enligt labbet självt kan man i nuläget fortsätta sitt arbete genom privata donationer. Det har inte heller inkommit någon ansökan om medel till UD.

När det gäller frågorna om arbetet på EU-nivå vill jag kort nämna att den EU-samordning som sker i Kiev och Bryssel och mellan medlemsstaternas huvudstäder är viktig. Vi välkomnar kommissionsordförande Ursula von der Leyens initiativ till ett högnivåmöte om de bortförda barnen. Det blir ett viktigt tillfälle att öka det politiska trycket och fördjupa samarbetet. Sverige ser naturligtvis positivt på detta och bidrar aktivt till ökad EU-samordning i frågan.

I det 19:e sanktionspaketet – som är det senaste men inte det sista, hoppas jag – listades ett antal individer som bidragit till att föra bort ukrainska barn. Därtill har EU nyligen enats om ett nytt listningskriterium som gör det möjligt att rikta sanktioner mot dem som är ansvariga för bortförande och indoktrinering av ukrainska barn. Detta är ett välkommet steg för att öka ansvarsutkrävandet.

Anf. 22 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Vi vet att varje bortförande av ett barn är ett brott, men det vi ser nu är något större – en systematisk attack på ett helt lands framtid. Barn utsätts för propaganda, omskolning och militär träning. Det är ett fullskaligt försök att tysta en generation och forma nästa enligt rysk ideologi.

Att OSSE:s parlamentariska församling nu ingår i den internationella koalitionen för de ukrainska barnen är viktigt. Det stärker vårt politiska mandat och ger oss möjligheter att påverka arbetet direkt.

När det gäller Sveriges stöd till Ukraina i allmänhet och stödet för de bortförda barnen i synnerhet råder total enighet i riksdagen. Det är otroligt viktigt. Utrikesministern betonar Sveriges humanitära stöd, och det är helt rätt. Men det svarar inte på min huvudfråga: Hur säkrar vi dokumentationen?

Yales arbete är väldigt tydligt och avgörande, liksom deras dokumentation. Deras finansiering har en borte gräns. Därför är det viktigt att vi, omvärlden, säkerställer att arbetet får fortsätta.

Vi måste samtidigt hålla trycket uppe mot Ryssland. Sanktionerna får inte försvagas. De måste riktas mot de strukturer som möjliggör en fortsättning av kriget och deportationerna. Men vi behöver också ett starkt internationellt arbete. EU, OSSE, Europarådet och våra transatlantiska partner, inte minst USA, måste agera tillsammans. USA spelar en central roll när det gäller både sanktioner och finansiering av internationella program.

Sverige måste enligt min uppfattning vara pådrivande inom EU för att påverka USA:s hållning. Jag vill återigen fråga statsrådet: Vilket konkret beslut avser regeringen att driva för att säkerställa att dokumentationen inte upphör? Sverige är och har varit ledande när det gäller barns rättigheter och borde därför tala med ännu tydligare och högre röst när det gäller frågan om de ukrainska barnen. Eller ska vi ta av oss ledartröjan som humanitär stormakt? Detta är en fråga där Sverige kan och bör ta en ledning.

Anf. 23 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag kan försäkra Carina Ödebrink att Sveriges regering bär ledartröjan med stolthet. Vi känner också stort ansvar när det gäller att värna barns rättigheter runt om i världen. Vi är helt överens om vikten av att arbeta med en av de mest hjärtskärande konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, de olagligt deporterade och tvångsförflyttade ukrainska barnen.

Sverige är aktivt engagerat i arbetet för att dokumentera, spåra och återföra de ukrainska barnen. Som jag nämnde ger vi stöd till organisationer som Unicef, Rädda Barnen, Internationella rödakorskommittén och The Reckoning Project, en aktör som samarbetar med just Yale Humanitarian Research Lab i just detta arbete. Regeringen avser att fortsätta bidra till Ukrainas insatser för att barnen ska få återvända hem.

Sverige deltar också aktivt i den internationella koalitionen för återförandet av ukrainska barn. Koalitionen lanserades av Ukraina och Kanada i december 2023 och består av ett drygt fyrtiotal länder och organisationer. Koalitionen arrangerar möten, delar information och kommunikationsunderlag i syfte att förbättra samordningen och bidra till att barnen ska kunna återförenas med sina familjer.

Jag kan också nämna att jag tillsammans med drottningen deltog i ett möte inom ramen för den internationella koalitionen under FN:s högnivåvecka, lett av president Zelenskyj och Kanadas premiärminister Mark Carney, där vi enades om att vi måste intensifiera våra ansträngningar ytterligare.

Anf. 24 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Tusentals ukrainska barn har ryckts upp med rötterna i de mest formativa åren av sina liv. Barn förlorar sitt språk, sin identitet och sina anhöriga, inte av en olyckshändelse utan som en medveten strategi.

Det handlar om barn som berövats det mest grundläggande: rätten att höra till och rätten att få växa upp i trygghet.

Rysslands deporteringar av ukrainska barn är ett krigsbrott, och de skyldiga ska ställas till svars. Men det är också ett angrepp på Ukrainas framtid. Genom att ta barnen försöker Ryssland beröva landet det som betyder mest: nästa generation.

Vi får aldrig vänja oss vid dessa berättelser. Vi får aldrig acceptera att barnens öden försvinner i statistiken. De bortförda barnen måste vara centrala för freden och för fortsatta starka sanktioner mot Ryssland. Vi måste göra allt vi kan för att varje barn ska få återvända hem, tillbaka till sin identitet, och få det stöd som krävs för att läka.

För att göra detta möjligt måste dokumentationen fortsätta. Yale Humanitarian Research Labs arbete visar hur barn hålls i minst 210 anläggningar och institutioner där de utsätts för omskolning och militär träning och att omfattningen sannolikt är betydligt större. Den dokumentationen får inte upphöra. Vi behöver därför säkra Yale Humanitarian Research Labs framtid när det gäller finansieringen och förstärka det internationella samarbetet inom EU, OSSE och Europarådet, liksom genom koalitionen för återförande av barnen. Slutligen behöver vi också se till att påverka USA när det gäller framtiden för Yale.

Vi är överens i stora delar. Jag vill bara understryka vikten av att vi trycker på ännu mer. Tack för interpellationsdebatten!

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag det tänkte kort komma in på detta med det amerikanska biståndet, som naturligtvis har varit och är väldigt viktigt för Ukraina. Ett fortsatt amerikanskt engagemang är av central betydelse, jämte det stora ansvar som också Europa tar. Konsekvenserna av neddragningarna är stora. De berör både ukrainska institutioner och civilsamhället, och deras möjlighet att säkerställa effektivitet och ansvarsskyldighet och att upprätthålla demokratiska normer påverkas naturligtvis.

Samtidigt vet vi att ukrainska aktörer är innovativa och vana att hantera och anpassa sig efter föränderliga situationer. Med detta sagt måste Ukrainas partner vara beredda att ta ett större ansvar i syfte att stärka motståndskraft och återhämtning hos Ukraina.

Yale Humanitarian Research Lab är en av många aktörer som är aktiva i Ukraina och har drabbats av neddragningen. Man har åtminstone delvis kunnat kompensera för detta genom fundraising.

Jag vill återigen tacka för den här interpellationen. Det är få frågor som är så viktiga. De ukrainska barnens återvändande är inte förhandlingsbart. Det är en viktig del i en rättvis och hållbar fred och en oerhört prioriterad fråga för Sverige.

Som mamma kan man knappt föreställa sig hur det kan kännas för en ukrainsk mamma som har blivit berövad sitt barn. Tanken att barnet kanske inte ens kommer att känna igen en om man ens får möjlighet att återförenas är för smärtsam att ens tänka. Men det är vår skyldighet att göra allt vi kan för att minska lidandet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2025/26:30
11 november

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:101 om handläggningstider hos Jordbruksverket

Anf. 26 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Mikael Larsson har frågat mig om jag anser att Jordbruksverkets handläggningstider för utbetalning av Leaderstöd är rimliga och om jag avser att ta några initiativ för att korta handläggningstiderna. Mikael Larsson har även frågat mig om jag avser att fördjupa diskussionerna med Leaderorganisationen för att kunna ta del av deras erfarenheter av Jordbruksverkets handläggning.

Låt mig inledningsvis konstatera att jag delar bilden att hanteringen av stöd som finansieras genom den gemensamma jordbrukspolitiken måste bli mer effektiv, särskilt vad gäller handläggningen av projekt- och investeringsstöd. Jag delar också bilden att Leader är ett projektstöd som kan bidra till lokal utveckling på de svenska landsbygderna. Att få ned handläggningstiderna och genomföra faktiska förenklingar för stödmottagarna är en fråga som regeringen prioriterar högt. För att möjliggöra detta har regeringen gett Jordbruksverket ett uppdrag och, som Mikael Larsson själv nämner, också tagit initiativ till att Jordbruksverkets förvaltningsanslag förstärkts.

Jag försöker alltid att ha en god dialog med branschföreträdare och berörda parter i arbetet med den gemensamma jordbrukspolitiken. När min statssekreterare Daniel Liljeberg besökte den nationella Leaderträffen på Gotland i oktober samtalade han med företrädare för Leader lokalt och nationellt. Vi avser att fortsätta samtalen med Leader i denna och andra frågor.

Regeringens övergripande inställning är att regelbördan inom jordbrukspolitiken ska minska, och jag anser att det behövs ytterligare förenklingar i kommande reform av den gemensamma jordbrukspolitiken om politiken ska bli enklare och nå en högre måluppfyllelse.

Min förhoppning är att de förändringar som har vidtagits kommer att leda till faktiska förenklingar och kortare handläggningstider.

Anf. 27 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka landsbygdsminister Peter Kullgren för svaret.

Jag vill använda den här interpellationsdebatten just till att belysa denna viktiga fråga. Det handlar om att få ned handläggningstiderna hos Jordbruksverket framför allt när det gäller stödet till Leaderorganisationer och i förlängningen det som ska bli projekt i hela vårt land.

Jag har själv en bakgrund av att ha varit engagerad i Leader. Jag har varit ordförande för det lokala Leaderområdet i Sjuhärad, där jag kommer ifrån.

Leader är i grund och botten ett väldigt bra system där det offentliga, det privata och föreningsrörelsen arbetar tillsammans för att bygga och stärka våra landsbygder runt om i hela Sverige. Det görs också utifrån hela EU-perspektivet.

Man kan titta på det utifrån ett historiskt perspektiv. Just det här med handläggningstiderna kopplade till Leaderstöd har kanske varit ett problem både under nuvarande programperiod och under programperioder tillbaka i tiden. Jag tror att det har genomförts många bra projekt, men det

kan också vara så att man har missat en del projekt på grund av det här. Jag är säker på att statsrådet är helt med på detta. När det är människor som ska engagera sig ideellt kan just långa handläggningstider och mycket byråkrati göra att de kanske tar ett steg tillbaka när vi kanske egentligen vill att de ska ta två steg framåt för att få ut så mycket pengar som möjligt för att stärka vår landsbygd runt om i hela Sverige.

Den satsning som regeringen har gjort, som jag hänvisar till i min fråga och som landsbygdsministern hänvisar till i sitt svar och som handlar om stärkta förvaltningsanslag till myndigheten, är självklart bra utifrån att man stärker myndigheten för att den ska klara av att korta handläggningstiderna.

Detta är i och för sig jättebra, och det är klart att vi i förlängningen kan lägga in ännu mer pengar till Jordbruksverket. Men om man ändå inte får ned handläggningstiderna och om byråkratin inte minskar är det på något vis att slänga pengarna i sjön.

Det är väl detta som min fråga handlar om utifrån kontakt som jag har haft med Leaderorganisationer runt om i landet och också specifika projekt där man har sökt pengar via Leader och nu kanske väntar på att få besked.

Landsbygdsministern hänvisar till att förvaltningsanslaget har stärkts. Då har jag en följdfråga, herr talman. Det här kommer att följas upp, tänker jag, i kommande budgetpropositioner och kanske i årsredovisningar från respektive myndighet. Låt oss säga att man från regeringens och landsbygdsministrarnas sida märker att handläggningstiderna inte blir kortare även om man har gett det här tillskottet. Vilket initiativ kommer regeringen och statsrådet att ta för att verkligen få ned handläggningstiderna och för att så mycket medel som möjligt ska kunna komma ut till projekt på vår svenska landsbygd?

Anf. 28 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Det är svårt att inte gå in på detaljer och teknikaliteter när det kommer till frågan om handläggning av just EU-stöd. Men det är just vikten av att vara noggrann med detaljerna i handläggningen som gör att det också tar tid.

Leadermetoden innebär projektstöd. Och det är primärt i handläggningen av projekt- och investeringsstöd som det finns problem med de långa handläggningstiderna, eftersom regelverket är betydligt mer omfattande.

Jordbruksverket har under det senaste året jobbat med att effektivisera handläggningen enligt de uppdrag som regeringen har gett det. Man har vidtagit åtgärder. Jordbruksverket bistår numera Leaderkontoren med att vid behov komplettera och justera ansökningar. Man har även startat en ny insatsenhet för handläggningsstöd. Den har inte varit på plats jättelänge men sedan mitten av augusti.

Myndigheten har fortlöpande hållit oss informerade om utfallet. Det har hittills varit positivt, och det har varit ett bättre resultat än vad Jordbruksverket självt prognostiserat.

Men om man kastar pengar på ett problem och det visar sig att det inte löser sig är det klart att jag inte bara kommer att titta på det. Då får vi se till att hitta andra sätt att komma framåt.

Det är också en ny programperiod inom den nationella jordbrukspolitiken som är under förhandlande. En svensk position – jag vet att vi brett i Sveriges riksdag delar synen på detta, och det gäller inte minst kristdemokrater och centerpartister – är att vi måste göra det enklare. De pengar vi skickar in och som kommer tillbaka ska naturligtvis arbeta på mest effektiva sätt. Vi vill ha en ökad flexibilitet när det gäller både jordbruksstöd och andra stöd. Framför allt vill vi att vi ska få styra mer efter eget huvud.

Det handlar om att ha kontroll men inte en kontroll som begränsar. Det ska vara en kontroll som är effektiv utan att vara hindrande för det man vill uppnå inom hela insatserna för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Anf. 29 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Tack, landsbygdsminister Kullgren, för svaret!

Jag delar bilden. Jag tror att vi är många som är överens om att det här är ett fantastiskt system där det offentliga, näringslivet och föreningsrörelsen kan samverka. Det handlar också om EU-budget, EU-lagstiftning och kanske om det vi ska rapportera tillbaka till Bryssel. Det blir då många kockar i samma soppa. Det är väl det som kanske är en utmaning i just detta med Leader, men samtidigt är det på något vis en möjlighet framåt.

Jag håller väl egentligen med om det som landsbygdsministern är inne på. Det handlar om någon form av kontroll utifrån att de pengar som vi satsar på landsbygden verkligen ska gå till landsbygden, men det får självklart inte gå till överdrift.

Jag har fått till mig historier från olika projekt genom åren. Man har köpt frimärken och i slutredovisningen redovisat att man har använt åtta frimärken, och Jordbruksverket har undrat: Var är de två andra frimärkena? Då går det egentligen till någon form av överdrift.

Det är väl detta som egentligen blir följderna på något vis. En snabb och effektiv handläggning behöver också resultera i någon form av enklare redovisning tillbaka. Den ska självklart uppfylla de krav som kommer från EU och Bryssel, men vi i Sverige ska självklart kunna sätta vår prägel på detta.

Jag har också fått till mig något annat i fråga om de långa handläggningstiderna. När det gäller flera projekt, där man har fått ett godkännande och ett positivt beslut från de lokala Leaderkontoren, har man kanske till och med fått överväga att ta lån eftersom man helt enkelt inte har fått det slutgiltiga beskedet från Jordbruksverket.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man också framåt fortsätter med den goda dialogen med LUS-föreningen, som samlar Leadersverige, men självklart också med övriga som jobbar med detta och som kanske ska ta del av de projektpengar som finns. Det är viktigt nu när vi ska gå in i nästa programperiod.

Sverige behöver självklart fortsatt peka ut att landsbygden är oerhört viktig och att vi vill se större och mer utveckling i hela landet.

Det som jag i interpellationsdebatten också verkligen vill skicka med landsbygdsministern rör de olikheter som finns på Sveriges landsbygd, oavsett om det är i norra Sverige eller i södra Sverige. Vi måste anpassa Leader utifrån ansökningar och handläggningstider så att det passar Leadermetoden. Det ska liksom inte in i de statliga mallarna. Det kommer att bli problematiskt framåt om allting ska anpassas efter statens mall. Jag

hoppas att landsbygdsministern delar den synen – att vi behöver titta på detta utifrån vad det är för typ av verksamhet som verkligen behövs.

Min nästa fråga till landsbygdsministern har att göra med den programperiod vi är i men också den programperiod som vi ska in i. Hur ser landsbygdsministern på detta framåt? Det handlar om att det ska bli enklare kommande perioder så att vi inte återigen hamnar i en programperiod med långa handläggningstider inom framför allt Jordbruksverket. Det handlar om att man förhoppningsvis kan ro arbetet i land så att det blir enklare, kortare handläggningstider och kanske ett enklare redovisningsförfarande och att detta också fortsätter in i nästa programperiod.

Anf. 30 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! En mycket viktig del av mitt uppdrag är dialog med dem som berörs ytterst, mitt i verkligheten, inte sällan branschföreträdare som Leader i det här fallet. Det är viktigt för att skapa förankring och underlätta för genomförandet av en effektiv politik.

Under det gångna året har vi bland annat haft tre sakråd om EU:s gemensamma jordbrukspolitik, dit även företrädare för Leader har varit inbjudna, och vi planerar för ytterligare ett i början av nästa år. Både min tidigare och min nuvarande statssekreterare har som sagt deltagit vid Leaders nationella träffar för att vi ska lära oss mer om det arbete som görs och förstå utmaningar och behov som organisationen ser.

Handläggare i Regeringskansliet som arbetar med frågorna har naturligtvis också etablerat och har återkommande kontakter med företrädare för Leader. Det är därifrån vi hämtar vår primära grund för kunskap för att se behoven och hur vi kan ändra saker och ting för att det ska bli bättre.

Regeringen anser att det är av hög prioritet och helt nödvändigt att Sverige har en ändamålsenlig och effektiv förvaltning av den gemensamma jordbrukspolitiken, en förvaltning som lever upp till de krav som ställs för hanteringen av EU-medel och som bidrar till att uppfylla de politiska målen på nationell nivå och EU-nivå.

Utöver att korta handläggningstider har en inriktning för regeringen varit att de finansiella korrigeringarna ska minska till att vara i nivå med de mest framstående länderna i EU. Den administrativa bördan ska också minska för stödmottagare, vilket kan bidra till stärkt konkurrenskraft för lantbruket och även öka legitimiteten för systemet. För att effektivisera och samtidigt minska risken för att det blir fel driver vi aktivt frågan om förenklingar i förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027.

Anf. 31 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret! Jag hoppas att vi en gång för alla verkligen kan sätta ned foten och göra det enklare utifrån Leader-metoden och även att handläggningstiderna kommer ned!

Tack vare Leader har åtskilliga projekt runt om i våra exempelvis bygdegårdar, hembygdsföreningar och byalag bidragit till att stärka landsbygderna, vilket också har fått många företag runt om att stärkas och växa. Nu pratar vi om Leader, men självklart ska hela den samlade jordbrukspolitiken göra det enklare för lantbruket. Den bilden delar jag.

Vi har ju en rätt så stor egen rådighet, och det jag framför allt vill skicka med och som jag tror att många håller med om är att man måste hitta en

Prot. 2025/26:30
11 november

Svar på
interpellationer

modell som passar oss i Sverige, självklart utifrån både EU-lagstiftning och svensk lagstiftning – en modell som passar projekt för landsbygden, som passar Leader, vår föreningsrörelse och företagsamheten på landsbygden. Det får inte enbart vara den svenska förvaltningsmodellen som ska styra, för då blir det tyvärr byråkratiskt och långdraget. Om departement, ansvarigt statligt verk och de som är berörda sitter ned tillsammans kommer man att hitta en lösning på det här.

Jag vill tacka för en bra interpellationsdebatt!

Anf. 32 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag tar frågan om handläggningstider på största allvar. Regeringen har också vidtagit åtgärder för att komma åt problemen genom de uppdrag och ökade förvaltningsanslag till Jordbruksverket som jag har redovisat. Men någon extrem quickfix finns inte. Vi har ett regelverk i botten. Handläggningen behöver vara rättssäker, och de nya strukturer och arbetssätt som implementeras måste leda till en långsiktigt hållbar förändring. Det arbetet kommer jag nogsamt att följa. Jag avser även att fortsätta den dialog som vi har med företrädare för Leader och andra branschorganisationer i arbetet med den gemensamma landsbygds- och jordbrukspolitik.

Slutligen vill jag betona att regeringens position är tydlig i förhandlingarna om jordbrukspolitiken efter 2027: Den ska leda till ökad lönsamhet, konkurrenskraft och förenkling. Möjligheterna att anpassa till nationella och regionala förutsättningar är viktiga för regeringen i arbetet med den kommande jordbrukspolitiken. Detaljregler ska vara begränsade till det som är nödvändigt för ett så effektivt genomförande som möjligt.

Den nya politiken ska helt enkelt vara enklare att följa för stödmottagarna och enklare att implementera och administrera för berörda myndigheter. Jag ser fram emot att se resultatet av de förhandlingar som nu pågår.

Jag vill rikta ett tack till Mikael Larsson för engagemanget i frågorna vad gäller landsbygdsutveckling och våra svenska landsbygder i stort. Tack för en bra interpellation!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2025/26:103 om finansiering av älgförvaltningen

Anf. 33 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Mikael Larsson har frågat mig om jag anser att dagens fällavgifter för älg är för höga och om jag och regeringen avser att se över dagens modell för finansiering av älgförvaltningen och komma med ett förslag på en ny modell.

År 2012 infördes ett system med älgförvaltningsområden och att älgförvaltningen ska vara adaptiv. Det innebär att älgförvaltningen ska vara lokalt förankrad och anpassas efter nya eller ändrade förhållanden, till exempel rovdjursförekomst eller skador på skog. Förvaltningen bör styra mot de mål som fastslogs i propositionen *En ny älgförvaltning* (prop. 2009/10:239).

När det gäller finansiering bedömdes det att länsstyrelsens kostnader för att upprätthålla älgskötselområden och registrera licensområden skulle finansieras genom fällavgifter för samtliga fällda älgar. Fällavgiften borde enligt propositionen fastställas av länsstyrelsen utifrån kostnaderna för en ekosystembaserad adaptiv förvaltning av älgen.

Jag är medveten om att fällavgifterna varierar mellan länen. Naturvårdsverket har i en skrivelse till regeringen lämnat ett alternativt förslag på finansiering, så kallad områdesfinansiering, och regeringen har gett den pågående Jaktlagstiftningsutredningen (dir. 2024:11) i uppdrag att utreda de rättsliga förutsättningarna för en sådan finansiering.

Jaktlagstiftningsutredningen överlämnade i april 2025 delbetänkandet *Vissa förändringar av jaktlagstiftningen* (SOU 2025:32), som har remitterats.

I delbetänkandet föreslår utredningen att i stället för en områdesavgift bör en flerartsförvaltning av klövvilt finansieras genom höjd viltvårdsavgift samt att fällavgifterna på älg avskaffas.

Jaktlagstiftningsutredningens delbetänkande bereds just nu inom Regeringskansliet tillsammans med de inkomna remissynpunkterna.

Anf. 34 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka landsbygdsministern för svaret och använda den här interpellationsdebatten till att verkligen grotta i detta viktiga ämne, som enligt vad jag får till mig är en väldigt viktig fråga för många jägare.

Jag vet att landsbygdsministern själv är jägare, vilket är att vara en del av den svenska folkrörelsen med allt vad det innebär. Ärligen jagar 10 000 jägare runt om i hela Sverige, och jägarkåren är viktig utifrån flera olika aspekter: viltvården, skog och mark och livsmedelsförsörjningen men kanske också det som jag pysslar med till vardags i försvarsutskottet, nämligen att stärka beredskapen. Det handlar både om livsmedelsförsörjningen och vad jägarkåren kan bidra med när det gäller att stärka och rusta Sveriges totalförsvar, och jag vet att jägar- och jaktorganisationerna verkligen vill vara med i detta.

Statsrådet hänvisade i svaret till systemet för finansiering av älgförvaltningen som infördes 2012. Till följd av detta har avskjutningen tyvärr minskat på många håll. Samtidigt får vi rapporter från en del håll om att länsstyrelsernas kostnader kring detta har ökat under samma period.

Tanken med införandet av systemet med fällavgifter var att älgförvaltningen skulle vara självfinansierad. De kostnader som länsstyrelsen har för detta skulle täckas av det jägarkåren betalar utifrån de älgar de fäller. Pengarna kunde gå till viltförvaltningen, som vi pratade om, men exempelvis även till skjutbanor.

Grunden i frågan gäller nog att länsstyrelsernas kostnader har ökat och att de varierar så mycket som de gör i dag. Jag företräder Västra Götaland här i riksdagen, och där har avgifterna skjutit i höjden. Många frågar sig nog om fällavgifterna används till att bekosta andra delar inom länsstyrelsens verksamhetsområde, utöver exempelvis viltförvaltning och skjutbanor och tillsyn av detta, vilket de egentligen inte skulle göra med det system som infördes.

Det är bra att modellen ska vara lokalt förankrad med älgskötselområdet, som statsrådet var inne på. Länsstyrelserna ska ju ändå vara regeringens eller statens förlängda arm ute i länen, försöka jobba så decentraliserat som möjligt och få den lokala förankring som behövs. Men systemet kanske inte fungerar. Länsstyrelsen väljer kanske på sina håll att använda pengarna till det som de egentligen inte ska gå till. Därför blir min fråga i det första skedet, herr talman, hur landsbygdsminister Peter Kullgren och regeringen säkerställer att de pengar som betalas in kopplat till finansiering av älgförvaltningen verkligen går till det som de ska användas till och inte till annat inom länsstyrelsens verksamhetsområde.

Anf. 35 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag är medveten om att fällavgifterna varierar ganska kraftigt mellan länen. Sedan 2012 har som sagt målet varit att älgförvaltningen ska vara självfinansierad. Det innebär i praktiken att intäkter från fällavgifter och registrering av mark inom älgjaksområden ska balansera de kostnader som uppstår i förvaltningen. Det är ett system som bygger på lokal förankring och ansvarstagande och även syftar till att skapa balans mellan kostnader och intäkter inom älgförvaltningen. Det har till stora delar fungerat väl.

Att fällavgifterna i dag skiljer sig mellan län beror bland annat på skillnaderna i älgutgång i länen. I län med begränsad älgstam krävs en högre avgift för att systemet ska vara självfinansierat med nuvarande modell. Men Jaktlagstiftningsutredningen har i sitt betänkande lämnat förslag kring finansieringen av förvaltningen. Vi har redan tagit flera steg för att se över hur framtidens jakt- och viltförvaltning ska finansieras. Utredningen har sagt i sitt delbetänkande att fällavgifterna ska avskaffas. Man föreslår att flerartsförvaltningen för klövvilt finansieras via en höjning med 90 kronor på det statliga jaktkortet, den så kallade viltvårdsavgiften.

Detta är en ganska komplex fråga. Förändringar i finansieringen påverkar såväl jägare som markägare och myndigheter. De måste, om de ska genomföras, göras på ett sätt som är genomtänkt och förankrat i verkligheten. Av den anledningen behöver delbetänkandet beredas ordentligt innan regeringen tar slutgiltig ställning i frågan. Därför kan jag inte vara tydlig med vart det här kommer att ta vägen.

Jag vill också understryka hur viktig jägarkåren är för hela vår viltförvaltning och mycket annat. De bidrar på många sätt till en kunskapsbaserad förvaltning. Vi har goda förutsättningar för att långsiktigt fortsätta att värna om vårt vilt och den svenska jakten.

Jag vet att många jägare vill se en tydlig koppling mellan vad man betalar in och vad man faktiskt får tillbaka. Det tycker jag är helt rimligt. Därför är det viktigt att vi ser till att varje krona används på ett sätt som stärker jakten, naturvärden och det lokala engagemanget.

Syftet med älgförvaltningen är att skapa en älgstam av hög kvalitet som är i balans med de betesresurser som finns och som tar hänsyn till viktiga allmänintressen som till exempel rovdjursförekomst, trafiksäkerhet, jordbruk, skador på skog och inverkan på den biologiska mångfalden.

Herr talman! Tack, statsrådet Kullgren, för svaret! Det här är en fråga som verkligen engagerar. Jag hänvisar till Västra Götaland, men jag är helt övertygad om att frågan om fällavgifter för älg engagerar på många andra håll i landet också. Jag har själv motionerat om just den frågan i riksdagen kopplat till att systemet behöver ändras och anpassas efter dagens förutsättningar, också för att få bort de länsvisa eller regionala skillnader som innebär att kostnaderna och det man betalar in i avgifter skiljer sig så mycket inom landet.

Jag skulle vilja påstå att när det gäller frågor som engagerar väljare runt om i hela landet är detta en köksbordsfråga för den svenska jägarkåren. Den har diskuterats under lång tid och var kanske framför allt aktuell när älgjakten inleddes för några månader sedan.

Utredningen som sker kopplat till jaktlagstiftningen är självklart oerhört viktig och välkommen. Det är bra att man försöker se till att det blir mer likvärdigt utifrån avgifterna och hur detta ska se ut.

Statsrådet hänvisar i svaret till förslagen i delbetänkandet och att man får se vad som kommer fram i det slutgiltiga förslag som presenteras och som det också kommer att fattas beslut om längre fram.

Jag vill även i debatten om den här interpellationen ta tillfället i akt att gå tillbaka till det jag sa i den tidigare interpellationsdebatten om den lokala förankringen och vem systemen vi bygger i Sverige utifrån lagstiftningar eller olika handläggningsmetoder ska vara anpassade för. Ska de anpassas efter vad vår svenska jägarkår tycker och hur jakten fungerar eller efter vad myndigheterna tycker passar bäst?

Jag anser att mer måste göras för att få balans. Det här ska inte enbart ske på den statliga förvaltningens sätt utan måste också anpassas, för även i den här interpellationen handlar det ju i grunden om ideellt engagerade människor med stort jaktintresse. De bidrar, som landsbygdsministern var inne på, till den biologiska mångfalden, till att skog och mark sköts och till att vi håller efter vårt vilt. De bidrar även till att stärka beredskapen.

Jag har en andra fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren om detta. Det har ju inkommit remissvar från dem som berörs av utredningen kring jaktlagstiftningen. Hur kan regeringen jobba med att säkerställa att man får till någon form av modell som både är anpassad till vår svenska jägarkår och passar vår svenska förvaltningsmodell? Vi får inte återigen hamna i att avgifterna ökar i vissa län och är lägre i något annat län och att man inte vet om de används till det som vi har sagt från början. Hur vill landsbygdsministern och regeringen säkerställa att man verkligen försöker anpassa detta efter jägarkåren?

Herr talman! Jag ber om ursäkt, Mikael Larsson, för att jag inte svarade på din fråga när du på ett gentilt sätt ställde den igen. Vad används pengarna till? Jag har inget exakt svar, men även jag har hört att jägare har en oro för att pengar de betalar in används till perifera saker. Jag förutsätter att sådant granskas i den ordinarie revisionen av verksamheterna och att pengar avsedda för ett ändamål också går till det. Men givetvis har vi hela tiden ett ansvar att säkerställa att så är fallet.

Det är stort fokus på älgen. I förvaltningen ska man bland annat ta hänsyn till skogsskador. Vi kan konstatera att älgstammens storlek har mins-

kat radikalt medan betesskadorna inte har minskat på samma sätt. Det är uppenbart att vi behöver se på förvaltningen mer flerartsinriktat. Vad är det som påverkar de olika faktorer som nämndes, alltifrån trafikskador, jordbruksskador, skador på skog och vilttryck?

För väldigt många jägare i vårt avlånga land är älgen inte längre det primära eller ens det sekundära viltet, utan den typen av jakt är något man bara är med om någon gång, om man har tur. Så har utvecklingen sett ut under lång tid.

För regeringen är det viktigt att fortsätta att arbeta för en förvaltning som gör att Sverige även fortsättningsvis har en älgstam av hög kvalitet.

De utredningar vi har tillsatt och som vi nu börjar få tillbaka har tillkommit för att vi ser ett problem och förstår att något måste göras. Men jag kan här i dag tyvärr inte utlova något om hur det exakt kommer att bli. Det har dock kommit intressanta förslag på bordet, och det kan vara dags att gå från ett system som även finansieringsmässigt är fokuserat på just älg till ett system med ett bredare perspektiv.

Hur landar vi detta så att det får acceptans och blir enkelt att hantera i vardagen för alla dessa människor? Jag tror att vi uppnår det genom att ha en nära och god dialog, och vi har fått in många kloka inspel i remissomgången. Jag ser nu fram emot att värdera dessa inspel och även att vi fram tills vi fattar eventuella beslut har en god dialog med dem det berör innan vi sjösätter något slags nytt system.

Anf. 38 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsminister Kullgren för svaret. Jag delar bilden att älgen är *en* del av förvaltningen av olika arter och att annat klövvilt har ökat. Det man mest springer på i våra skogar är nog andra hjorttyper och vildsvin. Men älgen har varit, är och kommer att vara viktig även framåt.

Jag tror att det är viktigt att hitta en modell som kan accepteras av så många som möjligt, framför allt kopplat till de jägarorganisationer och den jaktkår vi har. Vi vill ju stärka dessa som en del av svensk folkrörelse, vilket jag inledde med att säga, och få fler som jagar, inte färre. Vi vill också att fler ska välja att äta älgkött och att det ska serveras viltkött på restauranger, i skolkök och inom äldreomsorgen.

Mitt medskick blir därför en förhoppning om att arbetet i utredningarna, på departementet och sedan i de statliga myndigheterna och verken ska genomsyras av att detta ska passa så många jägare som möjligt så att de inte återigen ifrågasätter de avgifter som betalas och undrar vart pengarna går eller inte går. Låt oss hoppas att detta nu blir ett sätt att göra en mer balanserad och rättvis bedömning utifrån de avgifter som betalas runt om i landet.

Jag vill avslutningsvis tacka statsrådet för svaren och interpellationsdebatten, och jag hoppas att vi kan fortsätta att följa frågan tillsammans för att komma till rätta med den.

Anf. 39 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Älgförvaltningen berör många, givetvis jägare och dem som äger skog och jord men också människor som värnar naturen och viltet i vårt land. Regeringens mål är tydligt. Vi vill ha en älgförvaltning som är rättvis, långsiktig och lokalt förankrad. Därför tror jag att vi ska

bygga vidare på det som fungerar när det gäller finansiering och praktisk förvaltning men att vi också ska våga förändra där det behövs, som sagt gärna med så stor förankring och acceptans som möjligt.

Regeringen värnar jägarens roll, viltet och den balans som gör att både skogen och älgen kan fortsätta vara en del av det svenska landskapet i generationer framåt.

Jag tackar för en intressant och angelägen interpellation och debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2025/26:30
11 november

*Svar på
interpellationer*

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2025/26:37 Åtgärder mot körkortsturism

2025/26:41 Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter

2025/26:43 Kompletteringar och förtydliganden i fråga om sanktioner vid skatteundandragande och bedrägerier

2025/26:45 Ett förbättrat resegarantisystem

2025/26:46 Elektronisk inlämning av bouppteckningar

2025/26:53 Arbetsprovning med bibehållen sjukpenning

Skrivelse

2025/26:47 Riksrevisionens rapport om systemet för lärarlegitimation

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 november

2025/26:126 Stöd till Gotlandsbor efter höjda biljettpriser

av *Malin Östh* (V)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:127 Green Cargos möjlighet att klara sina uppdrag och sitt finansiella mål

av *Isak From* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:128 Det svenska stödet till UNRWA

av *Jacob Risberg* (MP)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

den 10 november

2025/26:129 Svenskt bistånd till Somalia

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 november

2025/26:163 Värnplikt

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:164 Nästa generations stridsflyg

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:165 Tryggheten för hbtqi-personer i de svenska skolorna

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:166 Tandvård utanför tiotandvården

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:167 Polisens användning av analys- och underrättelseverktyg

av *Petter Löberg* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 10 november

2025/26:168 Civil underrättelsetjänst

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:169 Skatteverkets beslut om moms på parkeringsplatser

av *Sanna Backeskog* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:170 Ursprungsmärkning av varor

av *Laila Naraghi* (S)

till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:171 Utfärdande av diplomatiska id-kort

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2025/26:172 Kriminalvårdsanstalt i Åmål

av *Louise Thunström* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:173 Agerande mot Ryssland och ryska diplomater

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2025/26:174 Moms på parkeringshyror för hyresgäster

av *Louise Thunström* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 14.56.

Prot. 2025/26:30
11 november

Sammanträdet leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Meddelande om frågestund	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Ärenden för bordläggning	3
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:92 om de mindre universitetens betydelse för hela landet	3
Anf. 1 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	3
Anf. 2 PEDER BJÖRK (S)	4
Anf. 3 LENA BÄCKELIN (S)	5
Anf. 4 CARINA ÖDEBRINK (S)	6
Anf. 5 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	7
Anf. 6 PEDER BJÖRK (S)	8
Anf. 7 LENA BÄCKELIN (S)	8
Anf. 8 CARINA ÖDEBRINK (S)	9
Anf. 9 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	10
Anf. 10 PEDER BJÖRK (S)	10
Anf. 11 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	11
§ 8 Svar på interpellation 2025/26:14 om skydd av båtkonvojer och deras besättningar på väg till Gaza	11
Anf. 12 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	11
Anf. 13 DANIEL RIAZAT (-)	12
Anf. 14 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	13
Anf. 15 DANIEL RIAZAT (-)	14
Anf. 16 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	15
Anf. 17 DANIEL RIAZAT (-)	16
Anf. 18 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	16
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:22 om stöd till dokumentation och spårning av bortförda ukrainska barn	17
Anf. 19 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	17
Anf. 20 CARINA ÖDEBRINK (S)	18
Anf. 21 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
Anf. 22 CARINA ÖDEBRINK (S)	19
Anf. 23 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	20
Anf. 24 CARINA ÖDEBRINK (S)	20

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	21	Prot. 2025/26:30 11 november
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:101 om handläggningstider hos Jordbruksverket	22	
Anf. 26 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	22	
Anf. 27 MIKAEL LARSSON (C)	22	
Anf. 28 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	23	
Anf. 29 MIKAEL LARSSON (C)	24	
Anf. 30 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	25	
Anf. 31 MIKAEL LARSSON (C)	25	
Anf. 32 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	26	
§ 11 Svar på interpellation 2025/26:103 om finansiering av älgförvaltningen	26	
Anf. 33 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	26	
Anf. 34 MIKAEL LARSSON (C)	27	
Anf. 35 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	28	
Anf. 36 MIKAEL LARSSON (C)	29	
Anf. 37 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	29	
Anf. 38 MIKAEL LARSSON (C)	30	
Anf. 39 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	30	
§ 12 Bordläggning	31	
§ 13 Anmälan om interpellationer	31	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	32	
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 14.56	33	